

Туристично-інформаційний центр

82100, м. Дрогобич,
Площа Ринок, 1.
тел. +38 097 786-60-09
drogo.cent@gmail.com
www.drogotravel.com

Графік роботи:
ПН - ПТ з 09:00 до 18:00,
перерва з 13:00 до 14:00,
СБ - НД з 10:00 до 16:00,
перерва з 13:00 до 13:30

Дрогобич в українському визвольному русі (1920 – 1950-і рр.)

1. Церква Святого Юра (**тепер вул. Солоний Ставок, 23а**)

6 липня 1941 р. у дворі перед церквою було зібрано багатотисячний мітинг, на якому урочисто після святкового молебню, кількох патріотичних виступів референт пропаганди Дрогобицького обласного проводу ОУН Василь Николяк повідомив про створення українського уряду на чолі з Ярославом Стецьком, зачитав текст Акта відновлення Української держави, а присутні присягнули на вірність її.

2. Цвинтар на вул. Трускавецькій (**поряд із катедральним собором Іова Почаївського**) Місце поховань членів ОУН, вояків УГА та УПА Зокрема, розташована спільна могила керівного складу Дрогобицького надрайонного проводу ОУН, polegлих 30 жовтня 1946 р. в с. Уличному Дрогобицького р-ну. У ній спочивають: командир ТВ 24 “Маківка” – “Богдан”, провідник Дрогобицького надрайонного проводу ОУН О. Федун, господарчий референт цього проводу І. Дзюбак, провідник Дрогобицького районного проводу ОУН Т. Баб’як, референт пропаганди цього проводу В. Винницький, заступник референта пропаганди цього проводу І. Івасівка, провідник кущового проводу ОУН, господарчий референта кущового проводу ОУН М. Галик, колишній референт СБ підрайонового проводу ОУН І. Матківський, друкарка Дрогобицького районного осередку пропаганди М. Кристаль, станичний с. Уличного В. Пилат, В. Баб’як. На цьому некрополі знаходиться могила Михайла Смоли та ін.

3. Міська ратуша (**вул. Площа Ринок, 1**) **ріг Пл. Ринок—вул. Ковальська** 9 січня 1945 р. у Дрогобичі на Ринковій площі репресивно-каральні органи публічно, у присутності 8 тис. осіб повісили двох націоналістів—М. Стецика та І. Ригуса.

4. Меморіал жертвам нацизму (**вул. Ковальська**) Встановлений на місці страти (через розстріли, повішання) нацистами членів ОУН, вояків УПА, заручників мешканців. Відкрито 1974 р. Скульптори В. Борисенко, В. Подольський, архітектор Є. Хомик. Частина розстрілів відбувалася на площі Т. Шевченка, 1 та Малому Ринку. Першу групу українських націоналістів розстріляли 2 лютого 1943 р. Натупна прилюдна екзекуція відбулася 2 листопада 1943 р. Далі вони повторювалися 19 лютого, 18 березня, 2 і 6 червня 1944 р. Саме тут 9 березня 1944 р. було публічно повішано провідника Долинського повітового проводу ОУН Івана Климіва (19.01.1909, с. Старий Мізунь Долинського р-ну Івано-Франківської обл.).

5. Пам’ятник Степанові Бандері (**вул. Т. Шевченка, навпроти будинку №5**) Пам’ятник С. Бандері відкрито в однойменному парку 14 жовтня 2001 р. Автор – скульптор Л. Яремчук, архітектори В. Каменщик, М. Яцок, Є. Хомик. Степан Бандера (“Баба”, “Бийлихо” та ін.; 1.01.1909, с. Старий Угринів Калуського р-ну Івано-Франківської обл. – 15.10.1959, Мюнхен). В.о. крайового провідника, крайовий провідник ОУН (поч. 1933 – 06.1934). Керівник Револуційного Проводу ОУН (від 10.02.1940). Провідник революційної ОУН (1941–1959).

6. Канцелярія Дрогобицького обласного проводу ОУН(м) (**тепер вул. А. Міцкевича, 12**) 1942 р. у Дрогобичі на вул. Т. Шевченка, 12/1 розташовувалася канцелярія Дрогобицького обласного проводу ОУН(м).

7. Головний корпус Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка (**тепер вул. І. Франка, 24**) У 1998 р. на фасаді будівлі, де він навчався, встановили барельєф отця Василя Шевчука (“Кадило”, “Пластун”; 12.08.1903, Стрий—12.09.1948, Ряшів). Священник УГКЦ, капелан УПА. За націоналістичну діяльність, підтримку, співпрацю із підпіллям були засуджені студенти Дрогобицького учительського інституту Й. Пасичник (06.1941), Є. Татарський (06.1941), А. Стилсо (23.01.1947), М. Янів (20.02.1947), С. Вайда (18.03.1947), Я. Баглай, Д. Зелений (13.05.1952), Й. Бонецький, М. Тураш (1926–1928).

8. Історичний відділ музею «Дрогобиччина» (**вул. І. Франка, 32**) Відкрито експозиційний розділ про український визвольний рух 1940–1950-х років. Постійна експозиція, присвячена Андрію Мельнику, а також встановлений макет криївки.

9. Станична організація ОУН Дрогобича (**вул. І. Франка, 84а**) У цьому помешканні проживали Віра і Зеновія Михайлівські. У помешканні останньої відбувалися нелегальні збори за участю студентів Дрогобицького будівельного технікуму Богдана Станішевського, студентів електромеханічного технікуму Богдана Коцюби, Романа Михайлівського, учня середньої школи Любомира Гудза. До складу організації входило понад 10 осіб, переважно учні електромеханічного та будівельного технікумів.

10. Будинок, у якому проживав Левко Грущак (**ймовірно, вул. Зваричька, 56**) У січні 1946 р. був створений Дрогобицький міський провід ОУН (провідник Л. Грущак, референт пропаганди М. Мороз, референт СБ Р. Різняка, господарський референт Б. Коцюба, зв’язковий Л. Гудз та утримувач конспіративної квартири В. Котик).

11. Пам’ятний знак на місці поховання жертв нацистського режиму (**вул. Завіжняя**) Встановлено на місці цвинтаря, де поховано 117 жертв німецького окупаційного режиму (серед них члени ОУН і вояки УПА), яких стратили у центрі Дрогобича. Відкрито 21 вересня 2006 р.

12. Меморіальна таблиця Михайлові Смолі (**тепер вул. ЛесіУкраїнки, 120**) Михайло Смола (8.11.1909, Дрогобич – 18.01.1934, Дрогобич). Організаційний референт Дрогобицького повітового проводу ОУН (1929–1932).

13. Неіснуюча Дрогобицька торгово-кооперативна школа (**тепер вул. Г. Коссака, 1**) У 1951 р. учні (І. Голубець, М. Грубяк, О. Золотенко, М. Кравець та ін.) цієї школи створили націоналістичну молодіжну організацію.

Дрогобич в українському визвольному русі (1920 – 1950-і рр.)

14. Пам’ятний знак на місці садиби Коссаків (**тепер вул. Лесі Українки, поряд із будинком № 70**) Григорій Коссак (7.03.1882, Дрогобич Львівської обл. – 1939). Член Пласту. Командант УСС, полковник УСС, командант УГА. Іван Коссак (11.09.1876, Дрогобич Львівської обл. – 15.01.1927, Київ). Професор Чортківської учительської семінарії. Український військовий і громадський діяч, сотник Легіону Українських січових стрільців. Сотник УГА. Василь Коссак (1895 – 1942 (?)). Четар, посол польського сейму. Зенон Коссак (“Конашевич”, “Сакко”, “Тарнавський”; 1.04.1907, Дрогобич Львівської обл. – 19.03.1939, с. Солотвино Тячівського р-ну Закарпатської обл.). Бойовий (1929 – 1930), організаційний (1930 – 1931) референт КЕ ОУН ЗУЗ. Співавтор (з Дмитром Мироном) “44 правила життя українського націоналіста”. Поручник, ад’ютант шефа штабу “Карпатської Січі”.

15. Неіснуючий будинок, в якому проживали Адольф і Максим Гладилевичі (**тепер вул. П. Сагайдачного**) Адольф Гладилевич (14.03.1913, Дрогобич Львівської обл.). Референт зв’язків з адміністрацією Дрогобицького обласного проводу ОУН (1941). Член Дрогобицького повітового проводу ОУН (1941 – 1943). Максим Гладилевич (24.06.1914, Дрогобич Львівської обл. – 25.01.2004, Вилкс-Бері, штат Пенсільванія, США). Член Дрогобицької повітової екзекутиви ОУН (1933 – 1934).

16. Дрогобицька ЗОШ №1 ім. І. Франка (**тепер вул. Сагайдачного, 19**) Дрогобицька українська гімназія імені І. Франка (1918 – 1944), відтак – Дрогобицька ЗОШ І-ІІ ступенів №1 імені І. Франка. 4 вересня 2009 р. на фасаді будівлі відкрили меморіальну таблицю видатним викладачам школи Івану Чмолі, Михайлу Баранику, Дмитру Бурку та ін. Михайло Бараник (25.02.1888, с. Кобиловолоки Тереховлянського р-ну Тернопільської обл. – 4.09.1961, Львів). Сотник УГА (1918). Директор, професор гімназії Дрогобич (1931 – 1939; 1941 – 1944). Редактор газети “Вільне слово” (1941–1942). Влітку 1946 р. була створена молодіжна націоналістична організація (проіснувала до кінця листопада 1947 р.), до якої входило понад 20 осіб (Л. Гудз, М. Флюнт, Л. Яців, О. Нижник, В. Митчин, О. Дубик, О. Легедза, Є. Кушнір, М. Шумеляк, Р. Білик, О. Василькевич, З. Лободич, Ю. Лободич, К. Миян, В. Кобилецький, Т. Парашак, Я. Хроменко, А. Лободич). У гімназії навчалися видатні провідники українського визвольного руху: Дмитро Бейба, Юлія Ганущак, Адольф Гладилевич, Зеня Гутович, Лев Грущак, Іван Буцяк, Марія Йосифів, Юліан Касперський, Володимир Кобільник, Зенон Коссак, Володимир Лівий, Степан Ніклевич, Юліан Петречко, Володимир Федик, Михайло Фридер, Микола Фриз, Костянтин Цмоць.

17. Меморіальна таблиця Дмитрові Буркові (**тепер вул. В. Стуса, 12**) Дмитро Бурко (1886, с. Залужани Самбірського р-ну Львівської обл. – 26-27.06.1941?, Дрогобич Львівська обл.). Сотник артилерії у Галицько-Букovinському курені Сіових Стрільців, відтак помічник команданта гарматної бригади. Вчитель гімназії у Дрогобичі (викладав німецьку мову).

18. Меморіальна таблиця Іванові Чмолі (**тепер вул. В. Стуса, 21**) Встановлена у вересні 1991 р. на будівлі, де проживав І. Чмола із сім’єю. І. Чмола (“Чмоль”; 6.03.1892, смт. Солотвин Богородчанського р-ну Івано-Франківської обл. – ?). Викладач Яворівської (1922 – 1930) та Дрогобицької (1932 – 1939) гімназій. Старшина, четар, сотник УСС. Один з організаторів київського формування Січових Стрільців. Командир сотні. Полковник Армії УНР. Член Стрілецької Ради.

19. Поле Скорботи (**вул. 22 Січня**) Місце поховання останків 486 закатованих осіб радянською репресивно-каральною системою, учасників українського визвольного руху та новітніх захисників України.

20. Дрогобицький коледж нафти і газу (**тепер вул. М. Грушевського, 57**) Дрогобицький нафтовий технікум створено у січні 1945 р. Він займав приміщення на теперішній вул. Січових Стрільців, 2. У 1953 р. технікуму передано приміщення на вул. А. Міцкевича, 16. Новий корпус на вул. М. Грушевського (тоді – Радянській) збудували у 1959–1964 рр. 28 травня 1946 р. військовий трибунал військ МВС Дрогобицької області, за націоналістичну діяльність засудив членів підпільної організації, які навчалися у Дрогобицькому нафтовому технікумі. Серед них – В. Іваник, П. Пакиж, О. Попадюк, група слухачів Дрогобицької торгово-кооперативної школи: П. Мисак, І. Замчак, С. Ропак, С. Рунець і М. Бутим. У 1951 р. за націоналістичну діяльність заарештували групу студентів Дрогобицького нафтового технікуму (студенти 1-го курсу Р. Цабак і Є. Цабак, студент 2-го курсу Т. Бортник). У січні 1947 р. із учнів СШ №1, нафтового технікуму та осіб, які легально проживали та працювали, була створена група “Крути”. До її складу входили 19 осіб (учні середньої школи №1 Р. Щербак – провідник організації, Ю. Бунь – пропагандист, М. Василюка – зв’язковий організації “Крути”, П. Мамчин, М. Лоцуняк, М. Пелехатий, М. Захарія, Я. Хлопик, В. Рабків; студенти нафтового технікуму: Ю. Дичко – комендант боївки; І. Стахів; особи, які працювали у власному господарстві – М. Наконечний, Н. Дзядзусь, М. Задорожний, В. Стахів, Ф. Гансевич; кіномеханік кіноцентру “Комсомолець” у Дрогобичі М. Пуцило; секретар селищної ради с. Рихтичі М. Бенев’ят; стрілочник залізничної станції В. Антоник).

21. Пам’ятний хрест-знак “Борцям за волю” (**вул. М. Грушевського, 79**) Відкрито 22 травня 2016 р.

22. Цвинтар на вул. М. Грушевського (**навпроти будинку № 56**) Поховання Січових Стрільців і спільна могила 74 осіб, закатованих радянською репресивно-каральною системою у 1941 р.

23. Залізничний вокзал (**тепер вул. Майдан Злуки, 1**) У період німецької окупації на залізничному вокзалі працював газетний кіоск, що водночас був зв’язковим пунктом ОУН (6), для приймання та передавання підпільної кореспонденції.

24. Дрогобицький механіко-технологічний коледж (**тепер вул. Раневицька, 12**) У 1946 – 1947 рр. діяла націоналістична організація, до якої входили І. Галій, Б. Кравчик, М. Попівняк. У вересні 1947 – червні 1948 р. діяла молодіжна організація “Мета” в Дрогобицькому електромеханічному технікумі.

25. Канцелярія Дрогобицького обласного проводу ОУН (6) (**тепер вул. Лесі Українки, 2**) Дрогобицький обласний провід ОУН (6) легально діяв з 1 липня 1941 р., а його канцелярія розташовувалася в будинку, тоді на вул. Стрийській, 2. Однак уже 15 вересня 1941 р. розпочалися репресії, і майже увесь склад Дрогобицького обласного проводу ОУН (6) було ув’язнено. У цьому приміщенні працювали провідники Дрогобицького обласного проводу ОУН Андрій Шукатка та Володимир Кобільник (24/27.04.1904, Дрогобич Львівської обл. – 28.02.1945, Шембург, Німеччина).

26. Музей “Тюрма на Стрийській” (**тепер вул. Стрийська, 3**) Місце знищення кількох тисяч мешканців колишньої Дрогобицької області радянською репресивно-каральною системою. У 1990 р. проведено розкопки, в результаті яких ексгумовано 486 останків закатованих осіб. Однак значна частина жертв радянської репресивно-каральної системи досі лежать у внутрішньому дворі та застінках підвалу приміщення колишньої тюрми НКВС-НКВД-МДБ-КДБ. Ймовірно, саме у приміщенні “Тюрма на Стрийській” відбувалися два показові судилища. 7 травня 1941 р. розпочався судовий процес над над 62-ма оунівцями та 12–13 травня 1941 р. над 39-ма українськими націоналістами. У квітні 1943 р. за ретельно спланованим і проведеним визвом К. Цмоць із групою оунівців, перевдягнених у німецьку форму, провів вдалу операцію з визволення із Дрогобицької в’язниці члена ОУН О. Гасина (згодом – начальник Головного штабу УПА). Іван Капало (“Бродяга”; 7.07.1910, с. Нижне Синьовидне Сколівського р-ну Львівської обл. – 24.01.1945, Дрогобич Львівської обл.). Командир сотні УПА “Пролом” у ВО “Буг” (02.1944 – 07.1944). Призначений командиром куреня у ВО “Говерля” (1944). 14–15 грудня 1950 р. військовий трибунал засудив членів молодіжної націоналістичної організації Ю. Кременя, Й. Михайловича, І. Мерчука до смертної кари (їх розстріляли у квітні 1951 р.). Інші 11 підсудних (В. Химій, Й. Кремінь, С. Мудрий, Й. Гринишин, А. Юхман, Л. Ябковський, В. Камінський, О. Данилишин, Є. Хемій, А. Шабан, М. Буцерко, С. Поливода) отримали по 25 років в’язниці.

27. Львівський обласний академічний музично-драматичний театр імені Юрія Дрогобича (**тепер пл. Театральна, 1**) У цьому приміщенні 20 жовтня 1951 р. відбулося відкрите судилище військового трибуналу у справі Івана Піхоцького та Івана Ванівського. Їх засудили до розстрілу.

28. ВАТ “Нафтопереробний комплекс “Галичина” (**тепер вул. Бориславська, 82**) 2 березня 1947 р. група підпільників здійснила напад на нафтопереробний завод №1. В результаті загинув охоронець, а в двох інших захопили гвинтівки. Крім цього, під час перестрільки було пробито запалювальною кулею бак у нафтосховищі, де згоріло і витекло кілька тонн нафти. У 1948 р. виявлена оунівська організація із числа осіб, які працювали на нафтопереробному заводі №2. Заарештовано 8 учасників цієї організації, в тому числі оператор заводу Дмитро Ваврик та електрозварник Іван Охват. У 1948 – 1949 рр. на нафтопереробному заводі №1 та механічному заводі №5 (згодом долотному) діяла націоналістична організація, до якої входило 8 осіб. Серед них – токар механічного заводу №5 І. Романів, працівник цього ж заводу В. Паньків, коচেгар нафтопереробного заводу №1 І. Янів.

29. Пам’ятний знак “Борцям за волю” (**вул. Братів Кіцилів**) Розташований поряд із церквою Святого Юрія Переможця (Млинки). Відкрито 9 серпня 2009 р.

30. Мікрорайон м. Дрогобича – Млинки У грудні 1947 р. УМДБ Дрогобицької області заарештувало станичну сітку ОУН у складі 11 осіб, яка тісно співпрацювала із боївкою Служби безпеки ОУН Р. Різняка-“Макомацького” (М. Крайчик, Ю. Проць, Т. Паславський, К. Шкільник, В. Блажків, Б. Сенів, Т. Проць).

31. Дрогобицька виправна колонія № 40 (**тепер вул. Трускавецька, 77**) Будівля споруджена наприкінці ХІХ ст. Отримала назву “Бригідки” за аналогією до відомої тюрми у Львові. За інформацією українського націоналістичного підпілля у 1940-х роках у в’язниці відбувалися катування, масові вбивства засуджених, тіла яких ховали на території як в’язниці, так і у лісовому масиві, єврейському цвинтарі.

32. Неіснуючий Дрогобицький будівельний технікум/училище 26 серпня 1946 р. військовий трибунал військ МВС Дрогобицької області за участь у націоналістичній організації засудив студента Дрогобицького будівельного технікуму Б. Станішевського та студента Дрогобицького електромеханічного технікуму Р. Михайлівського.

33. Неіснуюча Дрогобицька школа ФЗН №9 У 1947 – 1948 рр. діяла націоналістична організація (М. Спариняк, Т. Лисовський, В. Главич, Я. Ковбасюк та інші – разом 14 учнів).

34. Неіснуюча Дрогобицька сільськогосподарська школа рільників У 1950 – 1951 рр. діяла націоналістична молодіжна організація із числа учнів цієї школи (П. Хміль, Й. Сенета, Л. Городиський та інші – разом 8 осіб).

35. Неіснуюче будівельно-монтажне управління №6 У 1951 р. в управлінні діяла націоналістична організація (М. Фендак, І. Мартушкевич, В. Когут, Б. Чапля, С. Лоїк та інші – разом 10 осіб).